Verslag

Op 22 mei 2024 nam de Tweede Kamer met het aannemen van de motie-Wilders (Kamerstuk 36471, nr. 42) het advies in het verslag van de informateurs E. Dijkgraaf en R. van Zwol (Kamerstuk 36471, nr. 37) over om mij aan te wijzen als formateur met de opdracht tot "vorming van een kabinet dat berust op het hoofdlijnenakkoord van de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB".

Op 23 mei begon ik mijn werkzaamheden als formateur met een bijeenkomst met de voorzitters van de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB, in de dagen hierna gevolgd door verschillende bijeenkomsten met de vier fractievoorzitters, zowel gezamenlijk als afzonderlijk. Bij deze werkzaamheden waren ook de eindverslagen van informateur R. Plasterk en van informateur K. Putters belangrijke uitgangspunten.
Verder heb ik de aandacht van de vier fractievoorzitters gevestigd op de te volgen procedures en vereisten voor de benoeming van bewindspersonen. Tevens heb ik hen gewezen op de informatie van de Voorzitter van de Tweede Kamer aan mij over het voornemen tot uitnodiging van de kandidaat-bewindspersonen, behoudens de kandidaat-minister-president, voor hoorzittingen in de Tweede Kamer en voorts op het belang van een goede en tijdige voorbereiding hierop van de kandidaat-bewindspersonen en de verantwoordelijkheid hiervoor van de respectievelijke fractievoorzitters.

Op basis van de gevoerde besprekingen en met inachtneming van het voorgaande, is op 28 mei eerst overeenstemming bereikt over de voordracht van de voorzitters van de vier fracties van PVV, VVD, NSC en BBB gezamenlijk van H.W.M. Schoof als kandidaat-minister-president. Dit heb ik direct bekendgemaakt met de mededeling dat ik mijn werkzaamheden als formateur voortzette in de nauwste afstemming met hem, waaronder zijn aanwezigheid bij en deelname aan de besprekingen onder mijn voorzitterschap met de vier fractievoorzitters. Vervolgens is in deze besprekingen overeenstemming bereikt over een kabinet dat naast de minister-president vijftien ministers telt en dertien staatssecretarissen. Van deze ministers zijn er vijf voorgedragen door de fractievoorzitter van de PVV, vier door de fractievoorzitter van de VVD, vier door de fractievoorzitter van NSC en twee door de fractievoorzitter van BBB. Voor de staatssecretarissen zijn de aantallen vier door de fractievoorzitter van de PVV en drie door elk van de drie andere fractievoorzitters.
Voorts is overeenstemming bereikt over wijziging van de naam van twee ministeries. De naamswijzigingen van ministeries hebben betrekking op het ministerie van Economische Zaken en Klimaat waarvan de naam wordt gewijzigd in Economische Zaken en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit waarvan de naam wordt gewijzigd in Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.
Verder is overeenstemming bereikt over de oprichting van drie ministeries, namelijk Asiel en Migratie, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Klimaat en Groene Groei, met de daarmee corresponderende herindelingen vanuit respectievelijk Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Economische Zaken en Klimaat, de aanduiding van de minister zonder portefeuille, namelijk de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp, de verdere verdeling van posten en taken tussen bewindspersonen en, tot slot, de samenstelling van het beoogde kabinet.
De departementale herindelingen hebben betrekking op het beleidsterrein inburgering dat overgaat van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het ministerie van Justitie en Veiligheid en op het beleidsterrein hersteloperatie Groningen dat (met een aparte begroting) overgaat van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
De drie nieuwe ministeries worden niet alleen gekenmerkt door de zelfstandige portefeuille maar ook door een eigen begroting en ambtelijke leiding. Deze ministeries delen zoveel mogelijk de

ondersteunende en stafdiensten van de ministeries waaruit zij voortkomen. Dit past in de reeds lange jaren ingezette meer gezamenlijke bedrijfsvoering, inclusief huisvesting, en ondersteuning door de departementen richting één rijksdienst. Ik adviseer het aantredende kabinet, en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar verantwoordelijkheid voor de rijksdienst in het bijzonder, deze ontwikkeling naar een gemeenschappelijke bedrijfsvoering en ondersteuning in één rijksdienst af te ronden en, mede daarmee, tevens het politiek-staatsrechtelijke onderscheid tussen ministers met ("van") en zonder ("voor") portefeuille overbodig te maken voor de toekomst.

Tijdens deze besprekingen hebben de voorzitters van de vier fracties ten aanzien van twee onderwerpen het navolgende vastgesteld.
De minister van Financiën zal de financiële taakstelling op het ambtenarenapparaat, in afstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, verantwoord en realiseerbaar inboeken met in het bijzonder aandacht voor het belang van goed functionerend toezicht (inspecties) en van een adequaat postennetwerk in het buitenland.
Voorstellen van de verantwoordelijke bewindslieden met financiële consequenties in reactie op het advies van de onafhankelijke commissie toekomst arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) en met betrekking tot de verdere afhandeling van de toeslagenaffaire zullen door het kabinet welwillend worden bezien.

Op 12 juni heb ik de kandidaat-minister-president ontvangen. Deze heeft vervolgens een kennismakingsgesprek gevoerd met de Voorzitter van de Tweede Kamer.
Aansluitend heb ik, tezamen met de kandidaat-minister-president, een gesprek gevoerd met de Voorzitter van de Eerste Kamer. In dit gesprek zijn de belangen van goede wetgeving en een goede uitvoerbaarheid van beleid en wetgeving, zowel vanuit het perspectief van burgers en bedrijven als van medeoverheden en uitvoeringsorganisaties, en de rol van de Eerste Kamer hierin, nadrukkelijk besproken. Beide Kamers der Staten-Generaal dienen ruim voldoende tijd te hebben om door de regering ingediende wetsvoorstellen te behandelen.

Van maandag 17 tot en met woensdag 19 juni heb ik, tezamen met de kandidaat-minister-president, de kandidaat-ministers en de kandidaat-staatssecretarissen ontvangen voor gesprekken. In deze gesprekken heb ik bij elk van hen de bereidheid vastgesteld om zonder voorbehoud tot het te vormen kabinet toe te treden op basis van het hoofdlijnenakkoord van de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB. Met hen besprak ik voorts de formele vereisten, zoals onder meer neergelegd in de brief aan de Tweede Kamer van minister-president J.P. Balkenende van 20 december 2002 (Kamerstuk 28754, nr. 1), de brief van minister-president M. Rutte van 15 december 2021 (Kamerstuk 35925 III, nr. 12), de gedragsregels voor bewindspersonen, voor zover aan de orde, de taakomschrijving van de staatssecretaris. Na afloop van het laatste gesprek op 19 juni heb ik de Voorzitter van de Tweede Kamer op zijn verzoek ten behoeve van de hoorzittingen per brief geïnformeerd over de postenverdeling in het kabinet en de namen van kandidaat-bewindspersonen. Tevens heb ik in deze brief, zoals ook in mijn brief aan de Voorzitter van 18 juni, een overzicht gegeven van het voorgenomen tijdpad van mijn werkzaamheden tot en met de aanbieding van mijn verslag aan de Voorzitter.

Met de voorzitters van de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB hebben de heer Schoof en ik de inhoud van dit verslag op 26 juni besproken en is de strekking hiervan door hen onderschreven.
Op 1 juli heeft de constituerende vergadering onder voorzitterschap van de kandidaat-minister-president en in mijn aanwezigheid plaatsgevonden. In deze constituerende vergadering is afgesproken dat het regeerprogramma, aan de Staten-Generaal tijdig voor te leggen ten behoeve van Prinsjesdag 2024, mede in het teken zal staan van wetgevingskwaliteit en van uitvoerbaarheid van beleids- en wetsvoorstellen.

Op basis van het voorgaande kan ik u meedelen dat de volgende personen bereid zijn als minister tot het kabinet toe te treden:

drs. H.W.M. Schoof
Minister-President, Minister van Algemene Zaken
drs. C.C.J. Veldkamp
Minister van Buitenlandse Zaken
D.M. van Weel
Minister van Justitie en Veiligheid
mr. J.J.M. Uitermark
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
dr. E.E.W. Bruins
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
E. Heinen MSc
Minister van Financiën
R.P. Brekelmans MSc
Minister van Defensie
B. Madlener
Minister van Infrastructuur en Waterstaat
D.S. Beljaarts
Minister van Economische Zaken
dr. Y.J. van Hijum
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, derde Vice-Minister-President
M-F. Agema
Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, eerste Vice-Minister-President
F.M. Wiersma
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
M.H.M. Faber - van de Klashorst
Minister van Asiel en Migratie
mr. drs. M.C.G. Keijzer
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, vierde Vice-Minister-President
drs. S.Th.M. Hermans
Minister van Klimaat en Groene Groei, tweede Vice-Minister-President
drs. R.J. Klever
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

De volgende personen zijn bereid als staatssecretaris tot het kabinet toe te treden:
dr. mr. Th.H.D. Struycken
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
I. Coenradie
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
drs. F. Z. Szabó
Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
E. van Marum
Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
drs. M.L.J. Paul
Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
drs. F.L. Idsinga
Staatssecretaris van Financiën

mr. N. Achahbar
Staatssecretaris van Financiën
G.P. Tuinman
Staatssecretaris van Defensie
drs. C.A. Jansen
Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
drs. J.N.J. Nobel
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
V. Maeijer MA
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V.P.G. Karremans MSc
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
ir. J.F. Rummenie
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Met de aanbieding van dit verslag beschouw ik mijn werkzaamheden als formateur als beëindigd. Het archief van de kabinetsformatie heb ik, op verzoek van de voorzitter van de Tweede Kamer, overgedragen aan het ministerie van Algemene Zaken. Graag dank ik de Tweede Kamer voor het in mij gestelde vertrouwen. Tot slot spreek ik mijn dank uit voor de mij door de Tweede Kamer geboden gastvrije logistieke ondersteuning door medewerkers van de Kamerorganisatie alsmede de mij toegewezen, vanuit Algemene Zaken gedetacheerde medewerkers, voor de uitstekende ondersteuning.

R. van Zwol,
Formateur

Bijlage bij het verslag

In de kabinetsformatie heb ik op 12 juni met de kandidaat minister-president en vervolgens in de periode van 17 tot en met 19 juni 2024 met alle kandidaat-ministers en kandidaat-staatssecretarissen gesprekken gevoerd aan de hand van de regels die hiervoor zijn vastgelegd in de brief van de minister-president aan de Tweede Kamer d.d. 20 december 2002 (Kamerstuk 28754, nr. 1) alsmede de brief van de minister-president aan de Tweede Kamer van 15 december 2021 en de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 29 november 2021.
Conform deze brieven aan de Tweede Kamer meld ik u hierbij welke regelingen bewindspersonen hebben getroffen ten aanzien van (neven-)functies en van onverenigbare financiële, zakelijke en andere belangen.

Alle kandidaat-ministers en staatssecretarissen hebben verklaard dat zij voorafgaande aan hun beëdiging als lid van het kabinet hun hoofdfunctie alsmede alle betaalde en onbetaalde (neven-)functies en nevenactiviteiten hebben neergelegd of daartoe de noodzakelijke vereiste stappen in gang hebben gezet. Ten aanzien van de hoofdfunctie geldt dat het neerleggen hiervan tevens inhoudt dat afspraken over terugkeer zijn beëindigd.
Dit geldt onder meer voor mevrouw Uitermark en mevrouw Achahbar, beide afkomstig uit de rechterlijke macht. De heer Van Marum heeft verklaard dat hij geen werkzaamheden meer zal verrichten in zijn eenmanszaak, anders dan het innen van enkele gefixeerde facturen die reeds zijn verzonden, en dat hij nadien zijn eenmanszaak zal ontbinden. De heer Tuinman is ontslagen uit het kapittel van de Willemsorde bij koninklijk besluit op 27 juni 2024.
Sommige kandidaten hebben in hun brieven en CV's aan de Tweede Kamer enkele nevenfuncties en/of nevenactiviteiten genoemd die zij hebben en zullen neerleggen. De verwerking hiervan, onder meer in de openbare registers van de Kamer van Koophandel, neemt doorgaans enige tijd in beslag.
De kandidaat minister-president en ik hebben er mee ingestemd dat mevrouw Maeijer bibliotheekmoeder kan blijven en wij hebben met instemming kennis genomen van het voornemen van de heer Struycken betrokken te blijven bij de catechese in zijn kerkgenootschap. De heer Karremans heeft kenbaar gemaakt tijdens zijn ambtsperiode het schrijven van een reeds voorgenomen boek te willen voortzetten, waarbij de opbrengsten van het boek zullen worden geschonken aan een door hem bepaald ideëel doel, dat niet actief is op het beleidsveld waar zijn portefeuille als staatssecretaris op ziet.
Door de hierna volgende bewindspersonen is door het zetten van de hiertoe noodzakelijke vereiste stappen een regeling getroffen of in gang gezet ten aanzien van relevante financiële en zakelijke belangen die het risico in zich dragen van (schijnbare) belangenverstrengeling of is een relevant belang gemeld. In de gevallen waarin de regeling inhoudt dat een stichting is opgericht voor het beheer van een vermogensbestanddeel, is telkens verzekerd dat het bestuur hiervan onafhankelijk van de eigenaar werkzaam is en bestaat uit personen die geen bloed- en/of aanverwant zijn van de eigenaar of diens echtgenoot/echtgenote en die zelfstandig en onafhankelijk van de eigenaar en/of diens echtgenoot/echtgenote kunnen handelen.

- De heer Beljaarts heeft twee woningen in Nederland, die niet verhuurd worden.
- Mevrouw Faber heeft schriftelijk aan de formateur verklaard dat zij aandelen in Nederlandse en Amerikaanse bedrijven niet zal verhandelen tijdens de ambtsperiode en gedurende zes maanden na afloop daarvan. Daarnaast beschikt zij mede over een woning in de Verenigde Staten, die niet verhuurd wordt.
- De heer Idsinga heeft zijn zeggenschap in AMSFLI Beheer B.V. ondergebracht in een stichting, Stichting Administratiekantoor AMSFLI. De belangen die op deze wijze op afstand zijn gezet en waarover hij gedurende zijn ambtsperiode niet kan beschikken, betreffen een

vakantiewoning in Nederland die aan derden wordt verhuurd, participaties in Nederlandse vastgoedfondsen, rentedragende vorderingen op MKB-ondernemingen, obligaties en certificaten, aandelen in individuele bedrijven in multinationale ondernemingen in verschillende sectoren, obligaties en certificaten van aandelen van individuele bedrijven, een aantal niet-beursgenoteerde financiële belangen in een aantal fondsen en bedrijven en een aantal aan derden verhuurde garageboxen in Nederland. Daarnaast bezit hij een meerderheidsbelang in een Nederlandse B.V., Algaerator 906 B.V. (KvK-nummer 88977242). Deze vennootschap exploiteert productiemiddelen ten behoeve van een producent die een concept heeft ontwikkeld om op een gecontroleerde wijze niet-vervuilde algen te produceren, die verwerkt kunnen worden tot voedsel als alternatief voor dierlijke eiwitten en vetzuren. Hij is in 2019 gestart met deze ondernemingsactiviteiten. Ten behoeve van een juiste fiscale interpretatie van deze activiteiten en daarmee gepaard gaande rechtshandelingen is toen mede ten aanzien van andere ondernemers, vooraf overleg gevoerd met de Belastingdienst en zijn afspraken schriftelijk vastgelegd. De zeggenschap over zijn aandelen in deze vennootschap heeft hij op afstand gezet bij de Stichting Administratiekantoor AMSFLI door hiervoor een algemene, onherroepelijke volmacht te verstrekken aan de Stichting Administratiekantoor AMSFLI, inclusief een machtiging en privatieve last om de aandeelhoudersrechten, inclusief het stemrecht op de door hem gehouden aandelen, voor de periode tot het einde van de volmacht en de last uit te oefenen. Tot slot bezit hij een vakantiechalet in Nederland, dat niet wordt verhuurd.

- Mevrouw Keijzer heeft haar belang in MKH B.V. ondergebracht in een stichting, Stichting Administratiekantoor MKH. Hiermee kan zij niet langer beschikken over de financiële en zakelijke belangen die gehouden worden door of door middel van MKH B.V.
- Mevrouw Klever heeft twee vakantiewoningen, waarvan één in Zwitserland en één in Nederland, en een garagebox, die niet worden verhuurd. Door familieleden aan haar verleende volmachten heeft zij laten intrekken.
- Mevrouw Maeijer heeft schriftelijk aan de formateur verklaard dat zij aandelen in Amerikaanse bedrijven niet zal verhandelen tijdens de ambtsperiode en gedurende zes maanden na afloop daarvan.
- De heer Struycken heeft zijn partnerschap bij NautaDutilh beëindigd per 30 juni 2024, waarbij de bedragen zijn gefixeerd waarop hij nog recht heeft op grond van het beëindigde partnerschap, die na zijn beëdiging zullen volgen aan Numerus Apertus B.V. De zeggenschap in Numerus Apertus B.V. heeft hij ondergebracht in Numerus Clausus Holding B.V. Hij heeft zijn zeggenschap in Numerus Clausus Holding B.V. ondergebracht in een stichting, Stichting Administratiekantoor Numerus Clausus. De belangen die op deze wijze op afstand zijn gezet en waarover hij gedurende zijn ambtsperiode niet kan beschikken, betreffen openbare beleggingsfondsen bij een Nederlandse vermogensbeheerder en een tweetal registergoederen in Nederland, die aan derden worden verhuurd.
- De heer Zsolt Szabó heeft zijn dienstverband met Capgemini beëindigd, waarbij de bedragen zijn gefixeerd waarop hij nog recht op grond van zijn werkzaamheden. Hij heeft zijn zakelijke belangen, waaronder een aandelenportefeuille, ondergebracht in een beheerstichting.
- De heer Karremans heeft zijn zeggenschap in Compass Rose B.V., die een aandelenbelang houdt in Magnet.me. B.V., ondergebracht in een stichting, Stichting Administratiekantoor Compass Rose. De partner van de heer Karremans is medisch specialist, die in september 2024 toe zal treden tot een maatschap. In aanmerking genomen dat het niet aannemelijk is dat de heer Karremans zich bij zijn beleidsvoering zou laten leiden door het enkelvoudig belang van de praktijk van zijn partner en gelet op het feit dat er juridisch geen proportionele of effectieve middelen beschikbaar zijn om hiervoor specifieke regelingen te treffen, meen ik

dat transparantie op dit punt hier nu een adequate waarborg tegen risico's biedt. In aanvulling hierop zal er bij de voorbereiding van beleids- en besluitvorming door de ambtelijke leiding van het ministerie van VWS op worden toegezien dat in dit opzicht relevante stukken, zo nodig, mede door de minister van VWS worden ondertekend.